

Näkökulma

Veli-Pekka Lehtonen

veli-pekka.lehtonen@hs.fi

Kirjoittaja on elokuvatoimittaja.

Taiteilijan kostoisku

Mitä ajatella, kun taiteilija hankkii teoksellaan hyvitystä kokemalleen vääryydelle ja saa samalla ”kostolleen” yleisöä? Kysymys on taas ajankohtainen, kun Suomeen on tulossa ruotsalaisen Anna Odellin ohjaama ja käsikirjoittama elokuva *Luokkajuhla*. Se on piinaava kuvaus koulukiusaamisesta ja sen seurauksista. Elokuva esitetään lauantaina Rakkautta ja anarkiaa -festivaalilla Helsingissä. Ohjelmistoon se tulee marraskuussa.

ELOKUVA KÄYNNISTYY nöyryytyksestä. Yläasteen päättymisestä on kulunut 20 vuotta, eikä Odell, nyt nelikymppinen elokuvan-

tekijä, saa kutsua luokkakokoukseen. Odell kokee olleensa hylkiö ja kutsutta jääminen on siitä uusi todiste. Häntä on kouluvuosina nimitelty, arvosteltu, potkittu ja suljettu ryhmän ulkopuolelle, tehty näkymättömäksi.

Odell tekee aiheesta elokuvan. Siinä hän kuvittelee millainen luokkakokous olisi

voinut olla, mitä hän olisi sanonut vainoajilleen.

Sitten hän näyttää tätä fiktiota entisille luokkakavereilleen, seuraa heidän reaktioitaan ja etsii jonkinlaista hyvitystä.

Kuulostaa dokumentilta, mutta ei ole sitä. Odell näyttelee elokuvassa itseään, mutta luokkatovereita Tukholman läheltä Enskedestä esittävät näyttelijät. Mieleen tulee toinen hätkähdyttävä sosiodraama, tanskalaisen Thomas Vinterbergin *Juhlat*.

LUOKKAJUHLA ELI ÅTERTRÄFFEN on ollut Ruotsissa puheenaihe. Elokuva on ollut suosittu, siitä on järjestetty koululaisille näytöksiä, eivätkä kaikki näe teosta taiteilijan itsekorostuksena. Kritiikissä on silti perää. Odell ei palaa Enskedeen maitojunassa vaan julkisuuteen nousseena, vahvempana, kameran valta mukanaan. Odell näyttelee omaa tarinaansa ja näkökulma on hänen. Elokuva on hänen terapiaansa, ja paljon jää kertomatta.

On se subjektiivista, itsekeskeistäkin. Entä sitten?

On Odellin valinta käyttää teoksissaan omia muistoja, omaa nimeäkin. Se on perusteltua, aiheetkin ovat henkilökohtaisia. Jo 2009 Odell nousi Ruotsissa otsikoihin, kun hän näytteli videota varten psykoottisesti sairasta, ja poliisi vei hänet sairaalaan, jossa hän paljasti olevansa terve.

Luokkajuhla ei tietenkään ole koko totuus kiusaamisesta. Tarinasta on esimerkiksi opettajat häivytetty ja oppilaiden perhetaustoja saa lähinnä arvailla näyttelijöiden neuleista.

Odellin elokuva tuo kuitenkin näkyväksi yleisen tason, sitä ryhmähierarkiaa, josta kiusaaminen kasvaa. Siihen liittyy myös se, että kiusattu palaa harvoin rikospaikalle – haastajana ja omalla nimellään. Elokuvassa sekin on mahdollista.